

Komunisti i komunističke partije: politike, akcije, debate

Zbornik odabranih radova s Trećeg međunarodnog znanstvenog skupa
Socijalizam na klupi, Pula, 28-30. rujna 2017.

Uredio
Igor Duda

srednja europa

Zagreb – Pula
2019.

Nakladnici

Srednja Europa d.o.o., Zagreb
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Za nakladnike

prof. dr. sc. Damir Agičić
prof. dr. sc. Alfio Barbieri

Biblioteka Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma
CeKaPISarnica, br. 12

© Autorska prava: Igor Duda, Autori članaka i Srednja Europa d.o.o., 2019.

Urednik

izv. prof. dr. sc. Igor Duda

Recenzenti

prof. dr. sc. Hannes Grandits
dr. sc. Snježana Koren

Lektura i korektura

Anita Buhin

Grafički urednik

Krešimir Krnic

Grafička priprema

Tvrtko Molnar
Banian ITC
IV. Ravnice 25, Zagreb

ISBN 978-953-7963-97-2 (Srednja Europa)
ISBN 978-953-8278-10-5 (Sveučilište Jurja Dobrile)

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001025365.

Objavljivanje knjige financijski je pomoglo
Ministarstvo znanosti i obrazovanja RH.

Knjiga je tiskana u Tiskari Zelina u rujnu 2019.

Sadržaj

Uvod	V
MILIVOJ BEŠLIN	
Usvajanje Programa SKJ 1958. i reformske tendencije u jugoslovenskom društvu i partiji	11
IVANA HANAČEK	
Polomljeni narativi. Veze KPJ (u ilegali) i Udruženja umjetnika Zemlja	35
BORIS MOSKOVIĆ	
Partija kao arena za sukobljavanje. Hrvatska i konfrontacije između čelnih jugoslavenskih komunista krajem 1980-ih godina	61
MAGDALENA NAJBAR-AGIČIĆ	
Partija i mediji poslije Drugoga svjetskog rata. Poljska i Jugoslavija – pokušaj usporedne analize	83
EDVIN PEZO	
Strukture političke moći i unutarpartijski diskurs. Organizacija i pregovaranje o političkoj moći unutar Saveza komunista Jugoslavije (1952–1966)	107
NEMANJA RADONJIĆ	
Veoma različitim putevima u socijalizam. Jugoslavenski komunisti i afrički napredni pokreti (1945–1970)	135
IVAN SMOLJAN I NIKOLINA RUSAC	
„Živio Tito!“ Parole povodom dolaska Međusavezničke komisije za razgraničenje u Istri 1946. godine	163
MILAN SOVILJ	
Izveštavanje novina <i>Rudé právo</i> o Josipu Brozu Titu 1970-ih godina	191

Veoma različitim putevima u socijalizam. Jugoslovenski komunisti i afrički napredni pokreti (1945–1970)¹

NEMANJA RADONJIĆ

Na VII kongresu Saveza komunista Jugoslavije (SKJ) održanom u Ljubljani 1958, u atmosferi obnovljenog ideološkog sukoba sa Istočnim blokom, delegati „lagera“ demonstrativno su napustili zasedanje. Ipak, u sali su ostali predstavnici „progresivnih snaga sveta“ – „Trećeg sveta”,² afričkih partija i oslobodilačkih pokreta iz kolonija. Uskoro je novi talas svetskih revolucionara, poput Ernesta Oundija (Ernest Ouandié) iz Narodne Unije Kameruna (*Union des Populations du Cameroun*, UPC), pozdravio jugoslovenske delegate. Fotografije kongresa prikazuju vrh SKJ, ljude poput Tita, Stambolića i Kardelja, kako ispod velikih postera Marksa, Engelsa i Lenjina pokroviteljskim očima posmatraju afričke predstavnike.³ Sa jedne strane, jugoslovenski komunisti su time podvukli svoju misiju (socijalizma kao svetskog procesa), a sa druge su nehotice ponovili sliku sa II kongresa Kominterne, gde su afrički i afroamerički predstavnici pozvani radi demonstriranja

¹ Ovaj rad je rezultat rada na projektu *Tradicija i transformacija – istorijsko nasleđe i nacionalni identiteti u Srbiji u 20. veku* (No 47019) pri Institutu za noviju istoriju Srbije, koji finansira Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije.

² Iako percipiramo problematičnost upotrebe termina „Treći svet“, čiji se smisao promenio bezbroj puta od njegove prve upotrebe u listu „L'Observateur“ od strane Alfred Savija (Alfred Sauvy) 1952. (Prashad, Vijay, *The Darker Nations. A people's History of the Third World*, New Press, New York, 2007, 9) te kako je njegova upotreba kritikovana i u Jugoslaviji zbog inherentno „buržoaskog porekla“ toga termina (Usp. Stanovnik, Janez, *Zemlje u razvoju u svjetskoj privredi*, Informator, Beograd, 1965; Blagojević, Novica, *Međunarodno kretanje kapitala i finansiranje razvoja nerazvijenih zemalja*, Institut za međunarodnu politiku i privredu, Beograd, 1968) koristićemo ga u ovom tekstu bez navodnika kako ne bi opterećivali čitaoca, sada kada smo istakli njegovo poreklo i njegovu zamišljenu geografiju.

³ Predstavnik Narodne unije Kameruna Ernest Ouandi pozdravlja VII kongres SKJ, 23. april 1958, Muzej istorije Jugoslavije, <http://foto.mij.rs/site/gallery/1962/photo/168>, 11.11.2018.